

**Stanowisko Zespołu Statutowego
w przedmiocie dokonania zmian w Statucie PTTK**

Zespół Statutowy (powołany uchwałą Zarządu Głównego PTTK z dnia 26 kwietnia 2008 r., nr 262/XVI/08), zapoznał się materiałami nadesłanymi przez władze PTTK oraz indywidualnie przez działaczy, zawierającymi propozycje zmian do Statutu PTTK oraz przeprowadził w tym zakresie własne ustalenia omawiając w terminach wyznaczonych posiedzeń nieodzowność i zakres tych zmian. Nastąpił podział zadań między poszczególne osoby wchodzące w skład Zespołu, w ten sposób, że każdy z członków opracowywał i relacjonował określone zagadnienie (np. władze naczelne, jednostki regionalne, oddziały; konieczne zmiany w usprawnieniu działalności czy też wymagane w obowiązującym stanie prawnym), przy czym podczas tego referatu pozostali członkowie zgłaszali własne propozycje zmian do Statutu, korzystając z materiałów źródłowych.

Zdaniem Zespołu Statutowego nie zachodzi potrzeba tworzenia nowego Statutu, a jedynie wprowadzenia pewnych zmian usprawniających działalność. Zakres tych zmian nie jest wyczerpujący z uwagi na trwające prace ustawodawcy nad zmianami w aktach prawnych dotyczących również turystyki. Chodzi tu w szczególności o uregulowania przewidziane w ustawie z dnia 07 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zespół Statutowy uważa, że Statut PTTK zawiera dobre uregulowania, a niektóre z nich można uznać za wzorcowe. Obecnie należy przedsięwziąć czynności nad wprowadzeniem zmian koniecznych dla stworzenia możliwości bardziej sprawnego i efektywnego działania Towarzystwa czy też usunięcia pewnych zapisów wywołujących wątpliwości w interpretacji - w tym zakresie uchwały podejmował Główny Sąd Koleżeński PTTK.

Prace nad Statutem powinny być kontynuowane (przez powołany ewentualnie na XVII Walnym Zjeździe PTTK Zespół Statutowy) i przedstawione w późniejszym czasie po zakończeniu przez ustawodawcę podjętych zadań.

Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze jako stowarzyszenie działa na podstawie aktów normatywnych, a zwłaszcza ustawy z dnia 07 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 79, poz. 855, ze zm. oraz w oparciu o akt wewnętrzny jakim jest uchwalony Statut PTTK. Należy mieć też na uwadze, że PTTK jest następcą prawnym oraz spadkobiercą tradycji, dorobku ideowego jak również majątku Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego; stąd wszelkie z podejmowanych działań tak przez Stowarzyszenie jako całość oraz jego jednostki terenowe powinny pozostawać w zgodności z przyjętymi wartościami podniesionymi do rangi najwyższych (zasadniczych).

Istotnym zagadnieniem do przeanalizowania w przyszłości jest udzielenie odpowiedzi czy struktura Stowarzyszenia pozwala na właściwe wykonywanie zadań statutowych, chodzi tu również o możliwość sprawnego zarządzania na szczeblu krajowym jak również wykonywania czynności przez władze jednostek terenowych (oddziały i jednostki regionalne

oraz jednostki specjalistycznej; stanowiące wewnętrzne - terenowe jednostki organizacyjne PTTK, co wyraża art. 6 Statutu).

Zaakcentowania wymaga, że terenowe jednostki Stowarzyszenia posiadają osobowość prawną. Ustawodawca w art. 17 ust. 1a Pr.stow. wprowadził konstrukcję prawną podwójnej osobowości. Regulacja w tym zakresie jest lakoniczna bowiem ogranicza się do stwierdzenia, że terenowa jednostka organizacyjna może uzyskać osobowość prawną, jeżeli statut stowarzyszenia to przewiduje (nawet uzasadnienie poselskiego projektu ustawy wprowadzającej tą konstrukcję do tego aktu nie zawiera szerszych argumentów - druk nr 199 z posiedzenia z dnia 18 stycznia 1990 r. Sejmu X kadencji). Tym samym istnieje swoboda w określaniu trybu powstania, uzyskania przez oddziały osobowości prawnej i wzajemnych stosunków między oddziałem a stowarzyszeniem jako całością.

Bezspornie najistotniejszym ogniwem Stowarzyszenia są oddziały. Fakt przyznania oddziałom PTTK osobowości prawnej, którą nabywają z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu o wpisaniu do rejestru; nie oznacza, gdy chodzi te jednostki, że są one odrębnymi stowarzyszeniami. Oddziały obowiązują Statut PTTK i akty władz naczelných PTTK. W tych wypadkach, gdy oddziały przyjmują własny statut jako podstawowy akt regulujący ustrój i inne fundamentalne przymioty, nie może być on sprzeczny z postanowieniami Statutu PTTK (uchwalanym przez najwyższą władzę Towarzystwa jakim jest Zjazd). Statut ten podlega zatwierdzeniu przez Zarząd Główny przed przedłożeniem sądowi rejestrowemu.

W takim usytuowaniu podmiotowym oddziały nie mają możliwości prowadzenia odrębnej działalności statutowej. Zobowiązane są przestrzegać postanowień tego aktu zasadniczego oraz stosować się do uchwał władz naczelných PTTK (art. 48 oraz art. 49 ust 1 i 2 Statutu PTTK). W szczególności oddziały przedkładają corocznie Zarządowi Głównemu sprawozdania ze swej działalności, a przy tym podlegają kontroli władz naczelných w zakresie zgodności z regulacjami tak zewnętrznymi jak i wewnętrznymi oraz zasadami prawidłowego gospodarowania mieniem powierzonym i własnym.

Wszelkie z przedstawionych uwarunkowań w odniesieniu do prawa publicznego (zwłaszcza z punktu widzenia prawa administracyjnego) nie odbiera oddziałom samodzielności w sferze prawa cywilnego. Osobowość prawna oddziałów wyraża się przede wszystkim zdolnością do bycia podmiotem praw i obowiązków o charakterze cywilnoprawnym. Jakikolwiek ograniczenia będą znajdować uregulowanie zarówno w obowiązujących przepisach prawa jak i regulacjach wewnętrznych.

Zarząd oddziału może powoływać koła i kluby, które są jednostkami organizacyjnymi oddziału i nie posiadają osobowości prawnej (art. 71 Statutu). Odnosi się to również do tworzonych przez Oddziały komisji, rad lub zespołów; działających na podstawie regulaminów (art. 59 Statutu). W razie potrzeby Oddziały mogą tworzyć jednostki regionalne z osobowością prawną lub bez osobowości prawnej (art. 78 Statutu). Chociaż w tym zakresie - dla czystości konstrukcji - można sugerować zmianę w powołanym artykule, aby to Zarząd Główny na wniosek oddziałów tworzył jednostkę regionalną (z osobowością prawną lub bez takiej osobowości).

Statut PTTK zawiera stosowne uregulowania m.in. co tworzenia oddziałów (art. 47 i n.), uchylenia lub zawieszania wykonania uchwał zarządu oddziału przez Zarząd Główny (art. 69), a także rozwiązania bądź likwidacja oddziału (art. 70). Jeżeli chodzi o zagadnienia związane z rozwiązaniem czy też likwidacją oddziału odesłać należy do materiału przygotowanego dla potrzeb Zarządu Głównego (wrzesień 2008 r.).

Najogólniej rzecz ujmując, gdy chodzi o te podstawowe jednostki organizacyjne nie zachodzi obecnie potrzeba dokonania poważnych zmian w tych uregulowaniach. Odniesć można natomiast wrażenie, że nie w pełni wykorzystywane są w praktyce mechanizmy stwarzające oddziałom dobrze pracującym osiągnięcie lepszych wyników na każdej z płaszczyzn działalności natomiast w przypadku oddziałów nie spełniających określonych wymogów nie podejmuje się działań przewidzianych w Statucie w kierunku ich rozwiązania lub likwidacji.

Zaakcentowania wymaga, że zapisy Statutu PTTK nie chronią w pełni Stowarzyszenia jako całości np. w razie nie wywiązania się przez oddziały ze zobowiązań (w istocie na drodze sądowej możliwy jest tylko zarzut, że kontrahent posiadał wiedzę o statutowym wyłączeniu odpowiedzialności PTTK za zobowiązania oddziałów i jednostek terenowych). Brak jest dostatecznych regulacji co do odpowiedzialności majątkowej Stowarzyszenia jako całości i odpowiedzialności majątkowej jednostek terenowych. W stosunkach wewnętrznych w Stowarzyszeniu nie powinny zachodzić na tej płaszczyźnie spory ze względu na treść art. 86 Statutu. Nie jest to wystarczające rozwiązanie w działalności na zewnątrz.

Należałoby - jak się wydaje za właściwe - podjąć stosowne działania w celu zainicjowania drogi poselskiej i wprowadzenia odpowiedniej w treści zmiany w ustawie prawo o stowarzyszeniach np. w uregulowaniach odnoszących się do jednostek terenowych (posiadających osobowość prawną) wprowadzić zapis „Stowarzyszenie nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania utworzonych jednostek terenowych posiadających osobowość prawną, chyba, że co innego wynika z dokonanych czynności. Jednostki terenowe nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Stowarzyszenia”.

Innym problemem może być składanie do sądu rejestrowego sprawozdań finansowych (p. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości; Dz. U. Nr 121, poz. 591, ze zm. oraz rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprawodzących działalności gospodarczej; Dz.U. Nr 137, poz. 1539, ze zm.). Dla niektórych z tych sądów nie jest wystarczające sprawozdanie z wykonania budżetu rocznego zatwierdzone przez Zarząd Główny zaopiniowane przez komisję rewizyjną i wymagają zwołania zjazdu oraz podjęcia w tym przedmiocie uchwały. (przy czym w spółkach jednoosobowych z o.o. ustawodawca ten problem potraktował bardzo liberalnie). W tym zakresie konieczne staje się uruchomienie drogi legislacyjnej, co wykluczy wszelkie z napotykanymi w praktyce trudności.

Zespół Statutowy przeanalizował propozycje zmian do Statutu PTTK zgłoszone przez władze naczelne, nieliczne oddziały i niektórych działaczy PTTK. Najczęściej te postulaty zmierzały w kierunku:

- zmniejszenia liczebności Zarządu Głównego PTTK oraz powołania Rady Naczelnej (Rady Główniej) wytyczającej kierunki prac pomiędzy Zjazdami, dokonywania bezpośredniego wyboru Prezesa Zarządu i umożliwienie takiej osobie zgłaszania kandydatów na członków Zarządu, wyszczególnienia kompetencji skarbnika i sekretarza generalnego w strukturze Zarządu Głównego, określenia sposobu zarządzania majątkiem (silne centrum decyzyjne), wprowadzenia dalszych uregulowań, które doprowadziłyby do: umocnienia struktur regionalnych (zapewnienie udziału przewodniczącego jednostki regionalnej w posiedzeniach Zarządu Głównego, gdy będą omawiane sprawy dotyczące tego regionu), skomasowania rozdziału I i II, zrezygnowania z wyliczania jednostek specjalistycznych,

- powoływania komisji przez Zarząd Główny w zależności od potrzeb z jednoczesnym określeniem zakresu działania, kompetencji i zadań bez ich wymieniania w Statucie, ale były

również głosy przeciwne takiemu rozwiązaniu domagające się zwiększenia roli komisji statutowej jako fachowych organów Towarzystwa,

- wprowadzenia zamiast „Ordynacji Wyborczej” nowego rozdziału zawierającego uregulowania w tym zakresie, zakazania w uchwale do ordynacji kandydowania do władz i organów oddziałów członkom władz innych pokrewnych towarzystw np. PTT, wprowadzenia oświadczeń dla kandydatów do władz o znajomości obowiązujących regulacji prawnych,
- ostrzejszego potraktowania w statucie zasady nie łączenia etatów i funkcji wybieralnych w PTTK, poprzez wprowadzenie zapisu, że pracownik traci w Towarzystwie bierne prawo wyborcze,
- przyjmowania członków przez Internet oraz wprowadzenia zmiany, gdy chodzi o przynależność osób małoletnich do PTTK (przedział wiekowy jak w kodeksie cywilnym) oraz uszczegółowienia regulacji dotyczących szkolnych kół PTTK,
- zlikwidowania sądów koleżeńskich na wszystkich szczeblach bądź tylko w oddziałach (pozostawienia wyłącznie GSK PTTK z wprowadzeniem uregulowań co do możliwości prowadzenia mediacji w likwidacji sporów),
- dokonania zmian w uregulowaniach statutowych zarówno, gdy chodzi GKR PTTK i komisję rewizyjną oddziału („nie zachodzi potrzeba tworzenia w tym zakresie uregulowań statutowych”), komisja rewizyjna powinna być uprawniona tylko do kontroli działalności finansowej, „wątpliwości wywołuje możliwość nadzorowania przez GKR PTTK komisji rewizyjnej oddziału”,
- usunięcia wskazanych w uregulowaniach Statutu oczywistych omyłek np. w oznaczeniu jednostek redakcyjnych i ich systematyce.

Poza tym członkowie biorący udział w posiedzeniach Zespołu Statutowego dyskutowali nad własnymi propozycjami nowych uregulowań.

Zespół Statutowy proponuje wprowadzić do Statutu PTTK zmiany uznane za niezbędne, a w szczególności usprawniające funkcjonowanie Stowarzyszenia w stosunkach wewnętrznych jak i zewnętrznych; zostały one przedstawione w załączniku do n/n sprawozdania.

Natomiast dalsze z wnoszonych propozycji zmian, których ostateczny kształt uwarunkowany jest od szeregu czynników (m.in. postępu i wyniku prac przedsięwziętych przez ustawodawcę w aktach prawnych dotyczących turystyki i krajoznawstwa), zostają pozostawione jako materiał pod dyskusję na przyszłość.

Nie jest możliwe ukształtowanie regulacji statutowych w ten sposób, aby wszystkie ze zgłaszanych przez działaczy propozycji zostały uwzględnione na tym etapie prac jako konieczne (z różnych względów np. niecelowości wprowadzenia takich zmian, sprzeczności z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi czy też właściwymi rozwiązaniami w tej materii obowiązującego Statutu).

Wyrazić należy podziękowania tym wszystkim, którzy zainteresowali się materialem uregulowań statutowych i skierowali swoje wystąpienia do Zespołu Statutowego. Dalsze spostrzeżenia i uwagi - tym razem do przedstawianych pod dyskusję propozycji zmian - przyczynią się z pewnością do wypracowania ostatecznych (na tym etapie prac) rozwiązań statutowych.

Podkreślić należy z całą stanowczością, że Statut PTTK jako akt najwyższej rangi w stowarzyszeniu powinien ulegać zmianom tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Nie istnieją też rozwiązania, które zadawałyby wszystkim zainteresowanych.

Przewodniczący
Zespołu Statutowego PTTK
Wojciech Tomalak